

— МЧС РОССИИ ИЗВЕЩАЕТ —

Ойуур баһаара бэлиэтэннэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

--- УЛУУСКА – БУКУУННЭРГЭ ---

РОМА НОГОВИЦЫНГА СКВЕР УОННА ӨЙДӨБҮННЬҮК БЭЛИЭ ТУРУУРУЛУННА



Балэмнээтэ уонка хоһоон ааптара
Сэмэн ЖЕНДРИНСКИЙ.

Сайынны куйааска доруобуйабытын харыстанын!

Дыпбыг саамай катаһилээх кэмэ – саамай сайыммыг үтэиннээн турар. Ол эрэри билигин наһаа куйаас күнэр сатыыллан, аны түүнүн эмискэ тымныһан, доруобуйалара мөлтөх дьонго улаханньах дьайыан сөл. Ордук үрдүк хаан баттаһынаах, сүрэх, тымыр ыарыһаах саастаах дьонго кутталы үөскэтэр.

Күнүс куйааска саастаах киһи ыһыллан, тиритэн, көлөһүнүн кытта тууһа тахсан, хаана хойдон. онтон сылтаан сүрэһин тэбиитэ түргэтээн, абылатан, хаан баттаһына эмискэ үрдээн, инфаркта, босхом буолууга тиэрдиэн сөл.

Хаан баттаһынын эмискэ таһаарбат, сүрэһи, тымыры күүскэ ноборуускалаабат туһуттан манньах сүбэлэри тиэрдиэн.

1. Куйаас күнүс күүскэ үлэлири, кэлэри-барары, ыраах айанныыры тохтоторгут ордук.
2. Обурууска үлэлиир кэмнэтигэр өр кэмнэ күүскэ төһөкөөн туруман;
3. саамай куйаас муһутуур кэмнэтигэр – сарсыарда

11чаастон күнүс 4 чааска диэри таһырдыа улахан наадата суох тахса сатааман;

4. таһырдыа тахсар түгэннэтигэр күлүк сиргэ сылдыа сатаам. Таннар танаскыт сырдык өһнөөх, чараас, салпыны киллэримитэ матырыааллаах, хам тулпат, холку буолара ордук. Төбөүтүгэр сэлээлэни, панаманы, ону таһынан хараххытын күнтэн харыстыыр ачыккыны кэтэргитин умнуман. Ыга тутар хаалтыстары, курдары бааньман;

5. аскытын көрүмүрүтүн умнуман. Чаастагык, кыра-кыраалаан аһыы сатаам. Куйааска киһи утары ордук ханналар, көлөһүнү таһааран сөрүүкэтэр сылаас уу буолар. Тымныы, сархараах гавстаах утахтар утары ханнараттарын эһэн, иһи үлүннэран өссө ыһахтарын, иһи-үөлү ыарытыннараахтарын сөл. Куртахха чөлмэки астары аһыы сатаам, ордук обуруот аһын, үрүм ас көрүннэрин, хааныны сииргит ордук. Эттэн, ыһааммыт халбаһыттан, элбэх туустаах, тумалаах астартан туттунун;

6. тиритэн баран түргэнник сойго охсоору, тымныы ууга кирири, эмискэ эти-симни үөрөппэккэ

сөтүөлээһин, тымырга ноборуусканы өмөрүм умнуман. Ол онкутар сылаас собуу уунан дуустаны, симктаах сотторунан соттуу чөлмэти, ооруукути;

7. төбөүт ыарыһааһына, хааныт баттаһынын мээрэйдэмнээх эра, тутатына дабылыаннаа түһэрэр эти иһэргиттэн туттунун – наһаа сылааска тымыр кэнээн, дабылыаннаах түһэн хаалыан эмие сөл;

8. куйааска эмискэ күүскүт эстэн, утатан, аһаххыт иһа хатан, тыын тийибат курдук, майиһи эргийэр түбэлтэтигэр, тутатына "Суһал көмөлү" ынырын, күтүк сири булан сытын, тымныы, инчэбэй тананы төбөүтүгэр тутун, ыга тутар танаскытын төлөрүтүн, туустаах ууну иһин.

Тус доруобуйабыт бэйэбит илимпигитигэр буоларын умнуман. Доруобай, чөл олохтоох буолтун!

Федманна АТЛАСОВА,
Улуустаагы киин балыһа

Профилактической кабинетын сэбиэдистэһэ.

— ИТОГИ ОБЩЕРОССИЙСКОГО ГОЛОСОВАНИЯ —

Общероссийское голосование по вопросу одобрения изменений в Конституцию Российской Федерации 1.7.2020 г.

ТАБЛИЦА ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫХ ИТОГОВ от 2 июля 2020г.

Чурапчинская, всего комиссий -29 (из них представили протоколы -29)

№		Всего	Алар	Арылах	Баксы	Болтоно	Кыдрал	Болуур	Кылаах	Муудай	Ожолун	Урах Куора	Саловьев	Халыйах	Усун Куол	Улахан Куол	Тей	Бара	Телей	Халылы	Юрюнг Куол	Орга	Халыыт	Халтобо	Мелькехи	Чаньыр	Цетр-й	Коталин-й	Марыкан-й	Чаран	Новгородка
1	Число участников голосования, включенных в список участников голосования на момент окончания голосования	15147	536	268	291	408	26	813	343	586	756	45	400	38	588	121	93	46	336	571	425	47	422	824	36	396	925	1527	1534	1238	1608
2	Число бюллетеней, выданных участникам голосования	9549	351	254	165	336	21	431	269	420	517	40	318	32	381	100	82	38	241	459	320	34	315	539	30	277	526	787	801	650	835
3	Число бюллетеней, содержащихся в ящиках для голосования	9549	351	254	165	336	21	431	269	420	517	40	318	32	361	100	82	38	241	459	320	34	315	539	30	277	526	787	801	650	835
4	Число недействительных бюллетеней	46	0	1	2	2	0	4	3	3	5	0	1	1	2	0	0	0	1	3	2	0	1	2	0	1	0	3	5	1	3
5	«ЗА»	5430	185	171	95	214	15	241	173	214	298	35	252	24	221	45	40	26	133	270	210	25	185	328	26	140	282	403	377	339	483
6	Процент «ЗА»		52,71%	67,32%	57,58%	63,69%	71,43%	55,92%	64,31%	50,95%	57,64%	87,50%	79,25%	75,00%	61,22%	45,00%	46,78%	68,42%	55,19%	58,82%	65,63%	73,53%	58,73%	60,85%	86,67%	50,54%	53,61%	51,21%	47,07%	52,15%	55,45%
7	«ПРОТИВ»	4073	166	82	68	120	6	186	93	203	214	5	65	7	138	55	42	12	107	186	108	9	129	209	4	136	244	381	419	310	369
8	Процент «ПРОТИВ»		47,29%	32,68%	41,21%	35,71%	28,57%	43,16%	34,57%	48,33%	41,39%	12,50%	20,44%	21,86%	38,23%	55,00%	51,22%	31,58%	44,40%	40,52%	33,75%	26,47%	40,95%	38,78%	13,33%	49,10%	46,39%	48,41%	52,31%	47,89%	44,19%
9	Приняли участие в выборах	9549	351	254	165	336	21	431	269	420	517	40	318	32	361	100	82	38	241	459	320	34	315	539	30	277	526	787	801	650	835
10	Процент		65,49%	94,78%	56,70%	82,35%	80,77%	53,01%	78,43%	71,67%	68,39%	88,89%	79,50%	84,21%	61,39%	82,64%	88,17%	82,61%	71,73%	80,39%	75,29%	72,34%	74,64%	65,41%	83,33%	69,95%	56,86%	51,54%	52,22%	52,50%	55,37%
11	Приняли участие в голосовании	9549	351	254	165	336	21	431	269	420	517	40	318	32	361	100	82	38	241	459	320	34	315	539	30	277	526	787	801	650	835
12	Процент		65,49%	94,78%	56,70%	82,35%	80,77%	53,01%	78,43%	71,67%	68,39%	88,89%	79,50%	84,21%	61,39%	82,64%	88,17%	82,61%	71,73%	80,39%	75,29%	72,34%	74,64%	65,41%	83,33%	69,95%	56,86%	51,54%	52,22%	52,50%	55,37%



ӨЛГӨМ ҮҮТҮ, ЭМИС ЭТИ ДЭЛЭТИИГЭ

Бүгүннү нүөмэргэ -- Одьулуун нэһилиэгэ

Оччотообу күүрээһнээх үлэ үөһүгэр

Одьулуун нэһилиэгэр тыа хаһаайыстыбатын производствотын холбоһуктааһын араас формаларынан 1929 сылтан саҕаланмьта.

Бу сыл аан бастаан Куому алааска кииннэнэн 14 хаһаайыстыбагаах «Тытыгынааһап артыал уонна «Күөрэ» ТСОЗ тэриллибиттэ. 1930 сыллааха тэриллибит «Мындыры Сэллэрээли Хаамыйа», «Сыһаһа», «Хонду» ТСОЗ-тар уонна 1931 сылга тэриллибит «Харанаттан тахсыт» ТСОЗ 1931-1932 сылларга Тытыгынааһап артыалта холбоһоллор. 1931 сыллааха кулун тутарга Одьулуунна бастакы колхуос тэриллибитэ, киникэ ЯЦИК бэрэссэдээтэлэ Емельянов Николай Семенович аатын биэрбиттэ. Колхуос бэрэссэдээтэлинэн Гурьев Я.М. буолбута. Колхуоһу тэрийээч-члэринэн Гурьев Я.М., Седалищев Г.И., Седалищев М.Г., Тоскин И.И.1, Карпов Г.Ф. о.д.а. этилэр. Колхуос бастаан тэриллэригэр 30-чаны кыйбат хаһаайыстыбагаах этэ. Бастакы колхуоснаахтар бэйэлэрин дьыа көргөттөрүн кытта үлэлээбиттэ. Колхуос киин уһаайбатынан «Төүгүрүстээх» буолбута. Ити саас 200 сүөһү киэр хотонун тутан, күлүн кыстыкка сүөһү кирибитэ. Колхуоснай тутуу бастакы саҕалаһынар дьон-сэргэ көбө, үлэ-э-хамнаһа сыһыана, эппитинэ-э үрдүк этэ, үлэ күүрээһнээхтик барара. Сайын от оттоһунугар, ыһыта, пээрдаһыннаа оҕолуун, дыахтардын турунан үлэлииллэрэ.

Ол дьыл «Тытыгынааһап» артыалга «Харанаттан тахсыт» табаарыстыба холбоһута. Аны 1932 сыл күлүнүгэр «Емельянов» уонна «Тытыгынааһап» артыалар холбоһон. «Емельянов» колхуос буолан бөдөнсүйбүтүтэ. Колхуос үрдүнэн барыта 160 хаһаайыстыба буолбута. Ынах сүөһү ахсаана 250-чэ тийбитэ, сылгы 200-тэн тахсыта. Колхуос бэрэссэдээтэллэринэн үлэлээбиттэ: Тытыгынаев Г.И., Седалищев Г.И., Седалищев Г.И., Григорьев Г.Г. 1933 сыллааха «Емельянов» колхуоһу «Карл Маркс» колхуос диэн аатын уларыттытара уонна уһунуу бу аатынан олоҕубута. Колхуос киин туттар бастык үлэтииринэн Тоскин Г.Г., Сысолетин М.Ф., Седалищев Г.И., Сибиряков П.В., Ефремов К.В., Дьяковская В.К., Дьяковская В.П. о.д.а. буолбуттара.

1931 сыл ыам ыйын 15 күнүгэр райсэбиэт исполкома урууку Сулбаны Бабааратыгар «Иһар кэксэ», бэс ыйыгар Бабаа уһаастагар үөһэ Бабаа оротун диэн оҕолор уонна Хонду уһаастагар бөлөхтөөн оҕолор ыаллары холбоон, «Санаа ситиһэтэ», Ыам ыйыгар Бабааба 1 Болугур нэһилиэгэр «Буоһаһылга» кииннэнэн «Куоттарбат» табаарыстыба 1932 сылга Бабаа уһаастаһын собуруу өттүгэр, уруукута III Чэкир сиргэр «Кыачалыһа» кииннэн, «Чоспос» диэн ТСОЗ «Тэбонэт Эрхэйтэ» диэн артыалга холбоһуттара. «Тэбонэт Эрхэйтэ» диэн бөдөнсүйбүт тыа хаһаайыстыбатын артыала буолбута. Артыал бэрэссэдээтэлинэн Артемьев А.Т. талыллыбыта. «Тэбонэт Эрхэйтэ» 1935 сыллааха «Орджоникидзе» колхуос буолбута. Колхуос киинэ Баһылай Алаһыгар тэриллэр. Бырабыланныа бэрэссэдээтэлинэн Ефимов И.И., Николаев П.С. талыллан үлэлииллэр. Санаа кинсэлэрийэ, 3 ыһылаат, 2 болтуолда, Тытыгыттаба 70 сүөһү киэр хотоно тутуллар. 1942 сыллааха колхуос 400 сүөһүлээх, 105 хаһаайыстыбагаах буолбута.

1929 сыллааха Хондуга «Күөрэ» уонна «Сайды» диэн тэриллибит уонна холбоһон бөдөнсүйбүт табаарыстыбалар, 1930 сыл саҕаланьытыгар 15-17 ыал холбоһон, «Кыһыл Чөмөх» диэн тыа хаһаайыстыбатын артыала буолаллар. Артыал бастакы бэрэссэдээтэлинэн Н.А. Степанов үлэлээбитэ. Ол түмүгэр 70 хаһаайыстыбагаах, 203 чилиэннээх «Кыһыл Чөмөх» бөдөн тыа хаһаайыстыбатын артыала буолла улааппыта. 1934 сыллааха сана уһаастаах колхуоска кубулуйбута. «Кыһыл Чөмөх» колхуос киининэн Арбаа Бэра буолбута. 150 ынах киэр хотоно, бурдук ыһылаата, тизиниккэни тутар харайар сарай, силэс дьаамата о.д.а. тутуулар бастакы сылларга тутуллубуттара. Оччотообу бу — улахан хамсааһын этэ. 1938 сыллааха колхуос аата уларытан, «Трактор» диэн буолбута. Колхуос бэрэссэдээтэлинэн Пирожков К.Ф. быыбардаммыта.

1942 сыл сайын икки колхуос «Орджоникидзе» уонна «Төүгүрүстээх» көһөр буолбуттара.

1944 сыллааха колхуос бырабыланныаһын бэрэссэдээтэлинэн Ботучин Н.И. талыллар. Колхуос хаһаайыстыбата бөгөрүүгүтэр үгүс сыратын бизирбитэ. Улахан Мангаһаһа тутуллубута. Кулун тутуллан олоххо кирибитэ. 1946 сыллааха бөһүөлэк дьон көһөн кирибитэ.

1947 сыллааха Далбаев К.П. «Карл Маркс» колхуоска бэрэссэдээтэлинэн кэлбитэ. Сир оҕоруутугар үлэ барыта Баһынаһап кинотиллибиттэ. Кытаах Күрүө оҕуруот сирэ буолбута. Хас колхуос ааһы кэриэ, кытай оҕуруучуттарын таһаарбыттара. Санаа сирин оҕортоон, хортусканы, халпынаны, моркуубу, луугу, эриэллэни, турунуоһу оҕордоһоллор. Табаагы кытта үүннэрэллэрэ.

Одьулуунна аан бастаан 1950 сыллааха электростанция тутуллубута. 25 ат күүһэ күүстээх локомотив аҕалыллыбыта. Остуолбалар туруоруллан электростанциятадыллыбыта. Кулун бастакы электростанция уот кирибитэ. Электростанция локомотивтар пилораманы холбоон, халтаһын хайыттарар, циркулярга холбоон мас эрбэтэр, локомотив шкибин уһун эрмизинэн холбоон турсаах бурдугу тартарар, мэйийгэрэр буолбуттара. Оттон ДТ-75 моторун локомотив генераторыгар холбоон дизельнэй электростанция оҕорбуттара. Кыһын усту биэрэн, сайын уонна күлүнүн маһы эрбэтэн, бурдук тартаран үлэ бөбө үлэлэммитэ. Бастаан локомотивы МТС-тан Старостин П. үлэлэппитэ, онтон кыһын куоракка анал үөрэби бүтэрбит Н.Е. Яковлев, Г.М. Сибиряков үлэлэппиттэ.

1953 сыллааха колхуос бырабыланныаһын бэрэссэдээтэлинэн В.Н. Егоров 1 быыбарданан кэлбитэ. Ылчаттарга тирэммитэ. Ол курдук К.Л. Колесов, Х.Х. Матвеев, Ф.Р. Софронов, А.Р. Аржаков о.д.а. ылчаттары үүннэрэн колхуос, кэлин колхуос салайар каадырдар үүннэригэр олук уурбута. Колхуоска бурдугу үүннэри, сылгы иитиитигэр ситиһиллэр тахсыттарта. 1954 сыллааха колхуос бастык ситиһиллэртэ сылгы иитиитигэр 1953 сылтан Колесов Л.Я., 1954 сыллааха Дьяковская И.М. төрүөү ыһыга үрдүк көрдөрүүлэри ситиһиллэртэ. Колесов Л.Я. 1955 сыллааха 43 бизтэн 41 кулуну ылан барыларын тыаннаах таһаарбыта.

1956 сыллааха Конеткова Симе Васильевна «Карл Маркс» колхуоска семеновод-агрономунан үлэли кэлбитэ. Симе Васильевна туох ханьык инчэ сортовой сизмэ хаһаайыстыбатын тэрийиһэ, сир оҕоһуутун култууратын үрдэтиһэ тэтимнээхтик ыһыбыта. Маньаха эби технологическай дымсипилинни күүрдүү болпуруостарын туруорсубута. Онуока сөптөөх каадырдар бааллара. Ол курдук, үрдүк үүнүү эвенота икки уорданаах Яковлев Н.Е. салалтатынан агрономическай ирдэбиллэри тоһору тутуһан үлэлир. Ол түмүгэр үлэ көрдөрүүтэ баһай да ситиһиллэммитэ.

1958 сыллааха «Карл Маркс» колхуос аны Болугур нэһилигин Ленин аатынан колхуоһун кытта холбоһон уонна бөдөнсүйбүт «Ленин» колхуос буолар. Бэрэссэдээтэлинэн Тоскин Г.Г. талыллыбыта. Бу дьыл МТС-тары эспиттэ. «Ленин» колхуос 4 тыраахтары, 2 массыканы, 2 дизельнэй электростанциялары атылаһыта. Колхуостар харчынан телебүргэ кирибиттэ. МТС эстиитигэр киин исписалисттар колхуостарга тахсыттарта. Колхуос кылаабынай агрономунан, колхуос солбуйар бэрэссэдээтэлинэн Николаев Е.С. быыбардаммыта, тутуу инженеринэн Яковлев В.В. кэлбитэ. Бэрэссэдээтэл, эдэр, үрдүк үөрэхтээх тыа хаһаайыстыбатын исписалисттар эрчимнээхтик саналы үлэлээн барбыттара. Гараас, мастарыһкай тутуллубута. Болчумнаах үлэ сирин күөлсүтүү, күөллэри үөскэтигэ оҕоһуллубута. Үрэх Күөрэ собуруу өттүгэр Барарайга улахан быһыт тутуллубута. Чып-чыланга эмиэ быһыт тутуллубута. Бу быһыттар көмөлөрүнөн 1966 сыллааха, уу кэлбитигэр,

хорруу хаһан Салтыһанан Алаас Эбэ диэн кураанах алааска уу киллэрэн күөлгөр олохсуйбуттара. Онтон ити сыл кураанах Тааттанан үрэх уутун таһааран, Кулаадыма Бэра күөллэри үөскэтиртэ.

Николаев Е.С. агроном буолан сүрүн болчомтотун сиргэ уурбута. Одьулуунна 800-чэ га алаас баһына (Натаһа Чаранар) Мындааһаһа 200 га алаас сиргэ эмиэ баһына оҕоһуллубута. 1959 сыллааха Одьулуунна бурдук тоһору комплекснай механизированнай хаһаайыстыбата тэриллибитэ. Чэвэка 10т бурдугу үстэ ыраастаан, ыйаан, ыһылаан киллэрэр зерноток оҕоһуллубута. Аһыһынай вентилирование диэн диэн захромнар анныларынан кураанах салтыһанан үрдэрэн куурадаллар этэ. «Ленин» колхуос өрөстүүбүлүкэбэ I категориялаах сизмэ бурдугу тарьатар семеноводческкай хаһаайыстыба буолбута, онтон өсө сайдан, уопуту тарьатар производственной хаһаайыстыба (ОПХ) кубулуйбута.

1961 сыл кулун тутарга «Эрилик Эристин», «Ленин» уонна «Калинин» колхуостар холбоһон оройуон улахан аһаарын ылар «Эрилик Эристин» колхуос буолар. «Эрилик Эристин» колхуос киинэ Дириннэ олохсуйбута. Одьулуун нэһилиэгэ колхуос уһаастага буолбута. Уһаастаах сэдэксэинэн Колесов К.Л. аһаммыта. Егор Семенович «Эрилик Эристин» бэрэссэдээтэла буолан, бастатан туран, электроэнергия болпуруоһун быһаарбыта. Ол курдук, киин электростанция оҕоһуллубута. 4 улахан агрегат туруоруллубута. 10квт күүрүүлээх линиялар тардыллыбыттара. Бу электростанциялар 230 км усталаах этилэр. Бу түмүгэр колхуос 8 уһаастага биер сиртэн уоттаммыта. Аны оройуонна аан бастаан электричество түүннэри-күннэри бэрлэлэр буолбута. Сүөһү иитиитигэр эмиэ болчомто ууруллубута. Эргэ хотоннор оннуларыгар сана хотоннору тутуу маассабайдык ыһыттыбыта. Биер сыл 400 сүөһү киэрэр түөрт хотон тутуллубута: Үрэх-Күөрэ, Мындааһаһа, Мулудайга, Бахсыга уонна Мэдьэһаһа 300 сүөһү киэрэр хотона. Эстибит Үрэх Күөрэни өрө тардан, бөһүөлэк оҕорорго элбэх үлэни ыһыта «Якутводстрой» механизированнай этэрээтэ икки сылга (1967-1968) Хондунан, Тааттанан, Мындааһаһаһа дугьаны, талааы 3000-ча чугаһыр гектардаах изинээх ходоһа сирин туһаба таһаары ситиһиллибитэ. Сүөһү сэйиһин фермаларын тутууга эмиэ улахан сүүрэни киллэрибитэ. Ол курдук, Туолбука, Хараандыйаба, Мындааһаһа сайылыктарга хас биердиилэригэр алта ыал опорор уунан иттиллэр, икки мэдиэменнээх, булуустаах, ас харайар онкучаһаах, дуһаах дьыһлэрэ, сайылыктар титииктэри муосталара бетоннаммыт, сүөһү иигэ-сааба уунан тыктаран (гидросмыв) ыраастанар, үүт «Елочка» аппараатынан ыанар. Үүт сойутар ТО-2 аппарааттаах этилэр. Туолбука 200, Алаас Эбэтигэр 100 таһа гектардаах ууну муннар хаачаһа(пруд), Таатта Хонду үрэхтэрин быһыттан уунан хаачыһы сизмизмэ оҕоһуллубута. Кулун, ыанньыксыттар кыһыл муһуһтар, төгүрүк суукаба үлэлиир 25 мизстэлээх дьааһыла тутуллубуттара. 1963 сыллааха оҕуола, 1967 сыллааха нэһилиэккэ эргэ оҕуола баазатыгар профессиональнай-техническай училище аһыллыбыта.

1964 сыллааха 20 сыл от эвенотун салайбыт Афанасий Афанасьевич Седалищев салайар ылчат-комсомольскай эвенота 8 тыраахтарынан 1300 туонна оту оттоон туттарбыта. Бу эвенота 1964-1966 сылларга өрөстүүбүлүкэбэ бастаталаабыта. Киин эвенотугар үлэлээбиттэ оройуон киин туттар үлэһит ылчаттара, механизатордар: Ф.Винокуров, Н.Захаров, Г.Артемьев, Н.Карпов, Н.Павлов у.д.а.

1970-1980 сылларга «Карл Маркс» колхуос Арассыйага бастакылар кэккэлэригэр сылдьыбыта. Одьулуунна бурдук рекорднай көрдөрүүтэ ситиһиллибитэ.

ОДЬУЛУУННАР – ТЫА ХАҺААЙЫСТЫБАТЫН САЙЫННАРЫЫГА

Одьулуун нэһилиэгэр тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар 14 баһынай хаһаайыстыба уонна 146 кэтэх хаһаайыстыбагаах ыал баар.

2020 сыл тохсунньу 1 күнүгэр нэһилиэк үрдүнэн 1564 ынах сүөһү, ол иһигэр ынаба — 554 төбө, сылгы — 1614, ол иһигэр бизтэ — 1142. Ону тэнэ 36 сибииһнэ, 150 куурусса, 20 кролик баар.

2019 сыл түмүгүнэн 618 туонна үүтү ыыр былааннаахпытын 102 % тоһоруллубут. Быйылгы сылга үүкэ 583,38 туонна былааннаахпытын 6 ый түмүгүнэн 226,72 туоннаны ыан, былааны 128,55% тоһорон иһэбит. Окко 2019 сыл түмүгүнэн 3378 туонна былааннаахпытын 94 % тоһоруллубут. Быйылгы сылга олут былаана 3277 туонна. Улуу сибииһин тэриллибит «Длинная королева» бырагыраамга олобуран, 12 ынах сүөһүнү 8 ынага түгэтэн 3 сылга бизирдибит.

«Комплекс» баһынай хаһаайыстыбага барыта 287 ынах сүөһү туар, ол иһигэр ынаба — 126 төбө, сылгыта — 225, ол иһигэр бизтэ 151 төбө кыстыкка кирибитэ. Билиини туругунан 104 ныйра, 115 кулун төрөтө. Аһыт сыл түмүгүнэн 160 туонна үүтү ыан улууска 1 мизстэни ылары испислэти. Улууска өрөстүүбүлүкэбэ үүтүгэ

көрдөрүүлээх ыанньыксыт Елена Николаевна Захарова «СӨ тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна» буолбута. Хаһаайыстыбага анал үөрэхтээх зоотехник А.С. Тимофеев 3-с сылын ситиһиллээхтик үлэлир.

«Комплекс» баһынай хаһаайыстыба 600 га баһына сирдээх. Сыл айы 300 га сиргэ ыһыһы ыһар. Аһыт сылга 400 туонна сиилэни бөлөмнээбитэ, ардах түспэккэ, кураан сайын буолан, 20 туонна эбиһи быһыта. Быйыл 150 га эбиһи, 150 га подсолнуху ыста. Чурапчытаагы колледж Одьулууннаагы аграрнай салаата 25 га сиргэ «Комплекс» баһынай хаһаайыстыбаны кытта кэрэссэиһэллэн, эбиэс ыста. Билиини туругунан ардах түспэккэ, курааннаан эрэллэр, 2019 сылга сайын Покровскайга «Баһына



күнэ» өрөстүүбүлүкэбэ сир оҕоһуутун күрүбэр М.В. Тарасов, М.М. Дьяковская, В. Павлов кыттыһылаах хамаанда икки мизстэни ыһыта. М.В. Тарасов сир хорутуутугар бастакы мизстэни ылан, матасыйыһынан наһарадалаһыммыта. Аһыт сылга хаһаайыстыба бэйэтэ үбүлэни силэс дьаамата, ныйра, титиһин тутуута, улууска биер бастаһанан производственной комплексин гаас ситиһигэр холбоото. Өрөстүүбүлүкэттэн гран ылаа, Тытыгыттаба сылгы баазатын туттулар.

Иһаас улахан хаһаайыстыба

«Барашков» баһынай хаһаайыстыба, сал. А.С. Барашков ынах сүөһүтэ — 59, ол иһигэр ынаба — 27, сылгыта — 97, ол иһигэр бизтэ — 79. Бу сылга төрүөбэ — 25 ныйра, 54 — кулун. Бу сайын Төүгүрүстээх сайылыгар 35 ынах ыаныллар. Күннэ 400-450 кг үүт тутарыла туар.

Сылгы иитиитигэр биер улахан «Ньюрун» баһынай хаһаайыстыба сал. Н.С. Константинов 114 сылгылаах, ол иһигэр бизтэ — 80 төбө. Быйылгы төрүөбэ — 61 кулун. Сыл ахсын 10 га баһына сиргэр эбиэс ыһар. 2019 сылга гран ылан, Таппаньырга сылгы баазатын тутуна.

Билиин сайынныкэмнэ сүрүн соруклут — үүт былаанын тоһоруу. Эдэр уонна кэлин тэриллибит фермердэр былааннаахтык үлэлииллэр. Бу сайын Үрэх Күөрэттэн П.Л. Григорьев күннэ 180 кг, П.А. Илларионов 160 кг, Одьулуунтан С.Н. Петров күннэ 180 кг, С.К. Карпов 130 кг, Д.А. Аржаков 110 кг үүтү ыан туттара олоһоллор.

Нэһилиэк иһигэр сыах уопуттаах маастара Н.И. Пинигина тэрийиитинэн үүтү тутуу, үүт хаһаайыстыбаны бэрэбизрээһин былааннаахтык ыһыттар. Үүтү күннэ, кэмгэр бэйэбит ылчаттарбыт Р.Е. Пинигин, А.Ф. Седалищев таһаллар.

Данил ДьИДАЕВ,

Одьулуун нэһилигин дьаһалтаһын тыа хаһаайыстыбатыгар исписалиһы.



ТИЭРГЭН

Дьиз кэргэнигэ аналлаах балаһа



Үйэ анаара бииргэ – торбо буруону унаарытан

От ыйын 8 күнэ – Арассыыйаба дьиз кэргэн, таптал уонна бэриниилээх буолуу күнэ. Бу үтүө, сырдык бырааһынньыгы көрсө Чурапчы нэһилиэгин олохтоохторун Семен Николаевич уонна Евдокия Афанасьевна Борисовтар дьиз кэргэни «Кыһыл көмүс» сыбаайбаларынан эбэрдэлээн туран, бүгүнгү нүөмэргэ кинилэри сырдатабыт.

оҕолоохтор.

Үтүс кыыс Юлия төрөппүттэрин курдук бизэс оҕо бу кун сириҥ көрдөрөн, билигин улахан дьиз кэргэн хаһаайката. Арыылаах нэһилиэгэр национальной кутлуурбаа учууталынан үлэлиир.

Төрдүс кыыс Светлана Дьокуускай куоракка «Сахамедиа» РИИХ-на отдел начаалынньыгынан үлэлиир. Кэргэннээх, кыыс оҕолоохтор.

Кыра кыыстара Надежда А.П. Илларионов аатынан Хайахсыт орто оскуолатыгар саха тылын учууталынан таһаарыылаахтык үлэлиир. Икки оҕо амаары ийэтэ.

Семен Николаевич – идэтинэн механик уонна суоллар. Чурапчы улуусун потребительскай уопсастыбатыгар гараас сэбиэдиссэйинэн, механик уонна өр сыл суолларынан, уопсайа биир тэрилтэ 30-тан тахса сыл үтүө суобастаахтык үлэлээбит. Урукку кэмнэ маһаһыннар барыта маһынан оттуллар буоланнар. Семен Николаевич маһы ыраах учаастактартан уһун кыһынны тымныыларга хаайтарбакка, тохтоло суох, сыһыанар диэни билбэккэ тизээр эбит. Онон киһи улуус, нэһилиэк сайдыытыгар кылааттаах. Семен Николаевич механик буолан, анал тизхиныкэлэр туруктарын көрөн, хонтуруоллаан, ас-үөл кэмигэр хааччыллытын тэрийбит. Семен Николаевич – Сэбиэскэй Потребительскай холбоһук туйгуна, «30 сыл потребительскай холбоһукка энкилэ суох үлэтин иһин», «Оройуонун иннигэр үтүөтүн иһин» 3-с иштилэниэх бэллээтэр хаһаайыннара. Маны тэнэ «Чурапчы нэһилиэгэ 370 сыла», «Холбос 100 сыла» бэллээринэн наҕараадалаабыта.

Евдокия Афанасьевна 20 сааһыттан саҕалаан, бочуоттаах сынньаланна тахсыар диэри, атыһытынан, бэкээринэ 3-с экспедиторунан, бурдук аһы астааччынан үлэлээбит. Евдокия үлэтин таһынан уопсастыбаннай үлэ 3-с көтөөхтүк кыттар. Итини тэнэ П.М. Решетников аатынан норуодунай тыйаатырга араас испэктээххэ, сыанкаларга оонньосон, үгүс көрөөччү биһирэбиллэн ылбыта. Киһи бүтүн Арассыыйатааҕы норуодунай тыйаатырдар көрүүлэрин Лауреата уонна да атын үгүс бочуотунай грамоталардаах, махтал суруктардаах. Евдокия Афанасьевна Сэбиэскэй Потребительскай холбоһук туйгуна, сыана бэтэрээнэ, «30 сыл потребительскай холбоһукка энкилэ суох үлэтин иһин», «Холбос 100 сыла» бэллээтэр хаһаайыннара.

Семен уонна Евдокия Борисовтар элбэх оҕолоох ыал сизринэн куруутун хаһаайыстыбаларыгар ынах, сылгы, куурусса уонна куруслук иитэ сылдьыбыттар. Обуруоттарын этэ да барбаккын, кинилэр обуруоттарын туһунан улуус хаһыатыгар элбэхтик сырдатыллыбыта. Ыарахан 90-с сылларга сибиинньэ пизмэтин тэринэн, 40 төбөнү илпиттэр. Манна барытыгар оҕолорун тэбис-тэннэ бэйэлэрин кытта илдьэ сылдьан үлэлэтэн, сүбэлээ, таһааран биэрэллэр эбит. Дьиз ис-тас үлэтигэр-сайын оҕо, саас ыһыыга, күһүн үүнүүгэ, кыһын оттор маһы, иһэр мууһу бэлэмнээһиннэ оҕолоро куруук илии-атах буолан көмөлөһөллөрө. Ити курдук, Семен уонна Евдокия бэйэлэрин холбоһууларынан оҕолорун үлэни таптыырга, эйбэс-элэккэй, үлэ-хамнаска



элпизтинэстээх буоларга илпиттэр. Семен уонна Евдокия теһе да бочуоттаах сынньаланна олордолор, куруутун тапталлаах сизнэрин бүүбэйдэнэ, көрө-истэ сылдьаллар, сайынны оҕолорун кытта тэннэ оттууллар-мастыыллар, обуруот, сир аһын өлгөмнүк хомуйаллар. Аны туран, быһыл «Дьизбэр олоҕо» дьиз кэргэн экономикаһынан дьарыктан» улуустааҕы пилотнай бырайыагынан икки сибиинньа оҕотун атыһаһан иитэллэр. Евдокия, Семен Борисовтар биһиги улууспут биир киһи туттар, ытыктыыр ыаллара буолаллар.

Бу орто дойдуга киһи саамай үрдүк анала - оҕо. Киһи оҕотунан, тулалыыр эйгэтинэн баай. Оҕо баар буоллаһына олох кизикэйэр, дьолунан туолар. Семен, Евдокия дьизлэрэ куруутун оҕолорун, сизнэрин, хос сизнэрин чуолчаар сагаларынан, үөрүүтүнэн туолар. Семеннаах Евдокия оҕолорун, сизнэрин ситиһиһилэринэн үөрэллэр, астыналлар.

Борисовтар эдэр ыалга баҕа санааларын тиздэллэр: «Урукку кэми кытары тэннэстээххэ, олох-дьаһах уларыйда. Дьиз иһинэ 3-с түбүк эмиэ биллэ аҕааҕа. Ол да буоллар, төрөппүт оҕо этин-хаанын, өйүн-санаатын сайыннаран, оҕо буолан, бэйэтин кытта тэннэ илдьэ сылдьан үлэлэтиэхтээх. Оҕолору дьиз кэргэнигэ иитилиэхтээх. Билигин арахсыы биллэ элбээтэ. Онон эдэр ыалларга өйдөһүүнү, тулуурду баҕарыт. Олох араас уустуктарын бэйэ-бэйэни кытта өйөһөн, биир санааҕа кэлэн туоруулларыгар. Маны таһынан улууспут, нэһилиэкпит аатын өрө тутар, сайаҕас, ыраас майгылаах-сигилилээх, чэгиэн-чэбдик доруобуйалаах оҕолору иитэн таһааралларыгар баҕарыт».

«Кыһыл көмүс сыбаайаба» диэри бииргэ оҕоруу – кэргэнниилэр мындыр толкуйдара, олоҕо тулуурдара, бэйэ-бэйэни таптаһаллара, убаастаһаллара, өйдөһүүлэрэ буолар. Үбүлүүдээх сылларын бэллээтэбит Борисовтар дьиз кэргэн үлэлэринэн, олохторунан эдэр көлүөнэ 3-с үтүө холбоһуу буолаллар. Убаастаһылаах Семен Николаевич, Евдокия Афанасьевна, оҕолорут, сизнэригит сылаас тапталларыгар бигэниэн өссө да үһүнүк, дьоллоохтук олохторугутар баҕарыт.

Сыһаарыыны бэлэмнээтэ Марфа ПЕТРОВА.



Семен уонна Евдокия «Холбос» тэрилтэтигэр (РАЙПО) үлэли сылдьан билсибиттэр. Евдокия Чурапчы нэһилиэгэр кинигэ маһаһыныгар атыһытынан үлэлиир кэмигэр, эдэр суоллар уол Семен бу маһаһыныга таһаар тизээр эбит. Семеннаах Евдокия сүрэхтэринэн сөбүлэһэн, харахтарынан хайбаһан, олунуу 4 күнүгэр 1970 сыллаахха ыал буолан, Борисовтар дьиз дьиз кэргэн үөскээбит. Ол эрэн, эрдэ күһүн, балаһан ыйын 13 күнүгэр 1969 сыллаахха уруу кизэтин тэрийбиттэр. Улахан сыбаайаба «Холбоско» бииргэ үлэлиир кэллээгэлэрэ, биир дойдулаахтара, чугас доһотторо уонна аймахтара ыһырыллан сылдьыбыттар.

Борисовтар ыал буолан, аал уоту оттуһан, алаһа дьиз тэринэн, утуу-субуу үчүгэйкээн бизэс оҕону төрөтөн, кинилэргэ сылаас тапталларын инэрэн, сибакки курдук симээн, харыстаан, көрөн-истэн, үлэ-3-с сыһыаран, сөптөөхтүк иитэн-таһааран, атахтарыгар туруорбуттар. Билигин Евдокия уонна Семен 13 сизэн, 6 хос сизэн эйбэс эбэтэ, эһэтэ буолаллар.

Муус устар 4 күнүгэр 1970 сыллаахха күүтүүлээх бастакы оҕолоро-кыыстара Анна күн сириҥ көрөн, ийэ аба дьолун билбиттэр. Киһи оскуоланы ситиһиһилээхтик бүтэрэн бараан, төрөппүттэрин туйабын хатаран, кооперативнай техникумна үөрэнэ киирбит. Онтон төрөөбүт Чурапчытыгар «Маарыкчаан» потребительскай уопсастыбага бурдук аһын астааччынан (лекарь) үлэли киирэр. Билигин Кэбээйигэ «Прогноз» ХЭТ-5-э үлэлиир. Анна – түөрт оҕо амаары ийэтэ, алта сизэн эйбэс эбэтэ.

Борисовтар иккис кыыстара Екатерина дьоллоох Дьокуускай куоракка олохтор, урбаанньыт. Оһуор аһыар сыаҕы тэрийэн үлэлэтэр. Кэргэннээх, биир



— КЭПСИЭХПИН БАҢАРАБЫН —



Хортуолгүй омордуутун таһынан, кэлинги сылларга тэпилиссэтигэр омурсу, помидор, биэрэс, кабачок омордон кыһынныга хаһаанар, онтон сайынын оморон уонна аймактарын сибииһэй омуруот аһынан хааччылар.

Кини сыл ахсын уонча ынабыныан, үт туттаран онон тус дохуоттанар. Ити — эттэххэ дөбөн буоллаа. Онтон дохуоту ылар туһугар күннэтэ күргүөмнээх үлэ-хамнас, түбүк-сэдькэ эрийиллэр эбээт. Дьэ манна, улахан уол Миша өрүүтүн илии-атах, күүс-көмө буолар. Миша номнуо улаатан, аҕатын кытта тэбис-тэннэ бары үлэҕэ барытыгар сылдьар, сатаабата диэн — суох.

Афанасий Тумуһахтаах Тамаҕа, урукута Үөттээх диэн сиргэ сылын аайы түөрт гаа сириг оттуур. Мантан ортотунан сылын аайы 8 туонна оту ылаллар. Кытай тыраахтара, охсор, мунһар тизиниһкэлээхтэр. Эргэрдэр да, өрөмүөннүү-өрөмүөннүү туһана сылдьар эбит. Сайынны түбүктээх от үлэтигэр Афанасий бырааттара

бэлиэ. Көрүн эрэ, Афанасий омордубут хортуоскаларга эрэтинэн кэчигирэһэн кирээдэлэргэ үүннэхтэрэ тэнин, тупсабай тутуулаах тэпилиссэтигэр омурсулар кэккэлэһэн кэчигирэспиттэрэ кэрэтин, кизн-куон хотон иһэ ырааһын-сырдыгын, ыанньык ынахтара түүлэрэ — өгнөрө ырааһын!

Афанасий биллэн турар, сүрүн болҕомтотун, өйүн-санаатын, кутун-сүрүн барытын оморон көрүүгэ-истиигэ уураар буоллаа. Кини оморго барахсаттарга истин тапталын инэрэн, күннэтэ иитэн-үөрэтэн, такайан, дьонун дьон буолан тахсалларын туһугар бары кыһамнытын ууран, түбүк үөһүгэр сылдьар. Омор этэннэ улааталларыгар Афанасий эдьийдэрэ Светлана Михайловна уонна Галина Михайловна күүс-көмө, өй-санаа буолаллар.

Улахан уол Миша номнуо уон алта сааһын туолан тохсус кылааһы, онтон кырачаан Айыына аҕыс сааһын туолан иккис кылааһы бүтүрдүлэр. Омор дьонно-сэргэҕэ үчүгэй сыһыаннаах, амарах майгылаах, тупса талааннаах буола улааталлар.

Холобур, Миша ыларсымыан барда, үгүс күрэхтэһиилэргэ кыттан мизтэлэһэн, албэх мэтээллэрдээх уонна кубоктардаах. Кыра эрдэбиттэн «Көлүкчээ» үнүү ансаамбылын чилиэнэ. Кэлэктибин кытта албэх сиргэ сылдьыбыт. Москва уонна Санкт-Петербург куораттарга буолар сахалар ыһахтарыгар тийэн үнүүлээбитин, Миша астына кэпсиэр.

Онтон Айыына — иккис кылаас туйгун үөрэнээччитэ. Уһууаан саҕаттан араас таһымнаах ааҕыларга үөр-көтө, олус ситиһиилээхтик кыттар. 2018 сыллаахха хоту энээр нэһиликтэр уһууааннарын икки ардыларыгар ытыллыбыт «Далан ааҕылар» күрэххэ Гран-При хаһаайына буолбута. Маны тэнэ, Айыына сүүрүүнэн уонна атах оонньуутунан сөбүлээн дьарыктанар. Быыл ытыллыбыт илин энээр улуустарга алын сүһүөх оркула үөрэнээччилэригэр ытыллыбыт күрэххэ, кини 60 мизтэрэҕэ сүүрүүгэ бастакы мизтэ, оттон 200 мизтэрэҕэ эмиэ бастакы мизтэ буолары ситистэ.

Тыа сиригэр олохсуйан оморор, Мугудай нэһилиэгин биир төрүт олохтоо, удьуор мас ууһа Афанасий Михайлович Аммосов уонна кини дьиз кэргэнин туһунан кылгастык сэгэтэн сырдаттым.

Сайдам санаалаах Афанасий ыра санаатын кынат оностон, оморго Мишалаах Айыына үөрэхтээх, үтө дьон буола улааталларын туһугар, күннэтэ үлэтир-хамсыыр, ураннык уһанар, сананы айар-тутар, сонуну тобулар, кэтэх хаһаайыстыбатын салгы сайынналар.

Парасковья ПОПОВА-ТУСКУЛААНА, РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, РФ суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ.

Ыра санаатын кынат оностон...

«Дьизээр омор — дьиз кэргэн экономикатынан дьарыктан» диэн Чурапчы улууһа нэһилиэнньэни өйүүр сыаллаах пилотнай бырагырааманы ылыммыта. Бу анал бырагыраамаҕа олобуран, тобус хайысханан анал тосхоллор толкуйданан, улууска кэтэх хаһаайыстыбалары өйүүргэ үлэ-хамнас тэриллэр. Бырагыраама сүрүн сыалынан үлэлээх буолууну өйөөһүн, нэһилиэнньэ дохуотун үрдэтиигэ, тыа хаһаайыстыбатын бородууктатын дьиз кэргэн бэйэтин кыабынан хааччынытыгар тирэх буолуу уо.д.а. хайысхалар. Холобур, Бырагыраама чэрчитинэн нэһилиэнньэҕэ анаан Новосибирскай собуоттуттан тэпилиссэлэри, сайаапка быһыытынан «Крупная белая Ландрас» боруода сибиинньэ оморон, Нерюнгриттан анаан-минээн сымыыттыыр кууруссалары аҕалан нэһилиэнньэҕэ тарбаты үлэтэ ытыллыта дьонно-сэргэҕэ үөрүүлээх сонун уонна күүтүүлээх түгэн буоллаа.

Бүгүн мин Мугудай нэһилиэгин төрүт олохтоо, икки оҕо аҕата, удьуор уус Афанасий Михайлович Аммосов кэтэх хаһаайыстыбатын хайдах тэриммитин, туох-ханнык дьарыктаабын уонна кини дьиз кэргэнин туһунан сэмэйдик сэгэтэн кэпсиэхпин баҕарабын.

Афанасий 1967 сыллаахха Мугудайга албэх оҕолоох Михаил Кононович уонна Анна Кирилловна Аммосовтар дьиз кэргэттэригэр алтыс оҕонун күн сириг көрбүтэ. Кини оҕо эрдэбиттэн дьиз ис — тас үлэтигэр тиритэн-хорутан, сайынын от-мас үлэтигэр буһан-хатан, бүгүрү үлэһит буола улааппыта. Сэбиэскэй аармыйа кэккэтигэр этэннэ сулууспалаан кэлэн баран, сохуостар ыһыллыахтарыгар диэри, сүөһү көрөөччүнэн үлэлээбитэ.

Дойдуга ыһылы-тобулуу кэмигэр эмискэ үлэтэ суох хаалан баран, быстах биригээдэ тэринэн тутуунан дьарыктаммыта. Бастаан дьыссаахха, онтон Мугудай учаастактаабы балыһатыгар хамыгаарынан үлэли да сылдьан, сайынын аймактарын хомуйан, биригээдэ тэринэн, тутуунан дьарыгыраа.

Кини төрүт хаана тардан, сүөһүнэн дьарыгырыан, сүөһү — ас ииттэн баҕарарын билэн, улахан эдьийэ Светлана Михайловна, күтүөтэ Михаил Семенович Сысопятинар

2008 сыллаахха бастаан алта ныйраһы, онтон нөүгө сылыгар эбии түөрт ныйраһы биэрэллэр. Дьэ, мантан саҕалаан, эдэр киһи кэтэх хаһаайыстыбанан утумнаахтык дьарыктанан, сылын ахсын сүөһүтүн элбэтэр, хаһаайыстыбатын ханатар.

Бу кэмгэ, олобун доборун Жанна Ивановна Барахсанованы көрсөн ыал буолаллар. Эдэр ыал сотору кыыс оҕолонолор, кырачаан киһилэрин Айыына диэн сүрэхтииллэр. Кыыстара балтараа эрэ саастаҕар ийэлэрэ Жанна соһуччу ыалдьан, олохтон туоруур. Афанасий кэргэнин уолун Мишаны уонна Айыына атахтарыгар туруорар туһуттан эр киһи күүстээх, модун санаатын ылынар.

Афанасий күннэтэ үлэлээн-хамсаан, оттоон-мастаан хаһаайыстыбатын күннэтэр санааҕа киирэр. Ол курдук, 2018 сыллаахха 8х10 мизтэрэ кээнээх 25 сүөһү ийирэр хотонун туттарыыга бизнес-былааны суруйан, социальной куонкуруска кыттан, куонкуруһу кыайан, Мугудай нэһилиэгин Граны ылар. Нэһилиэк сапаттаатын өйөбүлүттэн эрчимирэн, кини анаардас сүөһүнэн эрэ буолбакка, улуус пилотнай бырагырааматын көмөтүнэн сибиинньэ ииттэр, ону тэнэ омуруот омордуутунан эмиэ дьарыктанар.

куораттан тахсан абырыллар, төһүү күүс буолаллар. Бары биир биригээдэ буолан, от-мас үлэтин кыайаллар-хотоллор.

Афанасий аҕатын Мэхээлэни утумнаан удьуор уус. Кини тугу оморухтаабын санаатыгар сыһамыйдаан, уһунуук толкуйдаан, ымпыгын-чымпыгын үөрэтэн баран, дьэ, үлэҕэ ылсар уратылаах. Олус сатабыллаахтык туттар — хаптар, лобзигынан дьэрэкээн ойуулары араастаан быһан-отон, оһуордаан-мандардаан таһаартыыр. Бииртэн биир хатыламат кэрэ оһууктар айыллан тахсаллар, киһи хараһын үөрдэллэр, санаатын манньталлар.

Ити курдук, Афанасий араас хаһаайыстыбаннай тутуулары, дьизлэри-уоттары, беседкалары тулпутун таһынан, албэх уратытык чочуллубут оһуоллары, олоппостору, маллары-саллары уһанар.

«Оллуос сыбаайбаларга, үбүлүйдэргэ анаан ураннык уһаммыт араас быһыылаах ытыктара, күөрэхтэрэ, дьэрэкээн ойуулаах эт кырбыыр дуоскаларга баччааҥна диэри хараһы үөрдэллэр, үтө-мааны кэмнэри санаталлар», — дииллэр Мугудай олохтоохторо.

Уус киһи уурбута-тулпута ала



Абабыт -- Саха хорсун саллаата

Биһиги абабыт Еремеев Иван Константинович түөрт төгүрүк сыл уоттаах сэриигэ сылдыбыта. Ол кэнниттэн сыл анаара урусхалы чөлүгэр түһэригэ. Выборг куоракка үлэлээбитэ. Онон кини, түөрт аңаар сылы толору бэриниилээхтик сулууспалаан, Ийэ дойдутун иннигэр ытык иэһин чистээхтик толорбут саха саллаата буолар. Сэрииттэн "За отвагу", "За боевые заслуги", "За оборону Ленинграда", "За победу над Германией" мэтээллэрдээх кэлбитэ.

Абабыт 1910 с. Амма улуунун Абаба нэһилигэр дьадаҥы ыалга күн сириҥ көрбүтэ. Уон абыс сааһыгар Чурапчы Хайахсытыттан Герасимовтар диэн ыал кыыстарын сүгүннэрэн аҕалар. Бу, бастакы кэргэнэ, биір уол оҕолонон баран, ыалдьан өлөр. Маайаттан Миитэрэй диэн уол хаалар. Онтон иккиһин Алаалпыйа Түрүгүнэбэ диэн Абаба дьахтарын кэргэн ылар. Үс оҕолонолор. 1938 сыллаахха «Комбайн» колхуоска киірэр уонна сэриигэ барыар диэри туох баар үлэбэ барытыгар көхтөөхтүк ылсан үлэлиир, сылгыһыттыр.

1941 сыллаах сайын "Кыһыл байыас" колхуос бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта киһи, дойдутугар Амма Абабатыгар үрэх баһыгар оттуу сылдьан, бэбискэ тулпуг. «Охсубут олпут тэлгэммитинэн, букулларбыт турбутунан хаалбыттара», - диэн аһыйара. Билигин Дьокуускайга Кыайы болуоссата турар сириттэн, оччотообуга өрүс бириистэниттэн, атаарыллыбыттара. Хотун дьахтар ыныры, алгыс тылын истэн баран, баарсанан айанга туруммуттара.

Иркутский уобаласка тиийбиттэр. Бастаан Мальта станцияба киһилэри икки-үс ый үөрэппиттэр. Онтон күһүөрү кыһын Читаттан Монголияба сулууспаба ыыппыттар. Ол кэнниттэн 1942 сыл санатыгар абабытын Москваба 127-с стрелковой полка бастакы батальонун бастакы стрелковой ротатыгар стрелогунан анаабыттар. Докумунугар илиинэн «127 к. бн. сп., 1 б-н, 1 с.р.» диэн сурулла сылдьар. Москва аннынаабы кыргыһыга байыас бастакы сүрэхтэнитин ааспыта. Онон тиийээт, атабар бааһыран, Ленинград госпиталыгар эмтэнэ ытыллыбыта. Онон иккыйэмтэммитэ. Бастаанутаа, ас-үөл мөлтөх буолан, ачыктааһын, быкка ыстары да баар эбит. Сорох саллааттар бинтиэкэлэрин санныларыгар уйан сүктэт ғына быстараллара диэн ахтара. Күннээби аһылыктара соробор биір ньуоска аһыйбыт халпыыста буспуга буолар эбит. «1942 сыл санатыгар Москва анныгар сэриигэ киллэрбиттэрэ. Сэлпит диэн — бинтиэкэ. Кэлин илии бүлүмүөтүн биэрбиттэрэ. Таһабаһа ыарахана бэрт этэ. Ол иһин мээна киһиэхэ биэрбэт этилэрэ. Эдэрбэр син кыанар эбит буоллабым буолуо», - диэн ахтыбыт.

Биһиги абабыт Ленинград обороонатыгар хорсуннук сэриилэспитэ. Бастакы бааһырытын кэнниттэн Ленинград фронтун 129-ус гвардейской стрелковой полкатын 45-ис стрелковой дивизиятын байыаһа буолар. Пулков үрдэлин ылар иһин удаһыннаах киірсиилэр тустарынан манньк ахтыбыта баар: «Үс сайыннаах кыһын иккй өттүттэн элбэх сүтүктээх, кэтэһиһэ сытан сэриилэһи буолбуга. Онон сытыйбыт-ымыйбыт

өлүк элбээ. Олору алҕаска таарыйдахха, "пуус" ғына тыаһаан баран хапсыйан хааллалара».

Кини ручной пулемёкка иккис нүөмэринэн сылдыбыт. Бастакы нүөмэр грузин эбит. Биір хотторуулаах киірсии кэнниттэн, бары кыргыллан, ол грузиныныын иккйэйх тыыннаах хаалбыттар. Киһим уолуйан өстөөхтөрү туһулуу-туһулуу мээна ытыалыыр диірэ. Буулдыабын харыстаа дии сатаабыт. Хотторбуттарын билэн, харанардабына, төттөрү сыыллан бэйэбит дьоммутугар тахсыахпыт диэн, сэнэрээт далби көппүт иинигэр хорҕойбуттар. Дөбөрө көбүрэттиэхпин бағардым диэбит. Сытан эрэ көбүрэтин диэбит ағам. Ол иккй ардыгар киһитэ өстөөх буулдыатыгар табыллан, үрдүгэр суулан түспүт. Өндөс ғыныытыгар снайпер ытан түһэрбит. "Еремеев, помоги! Еремеев, помоги!" - диэн үрүт-үөһэ хатылаан баран, дөбөрө сырдык тыына быстыбыт. Киһиһэ харанарбыт. Ньизмэстэр саналара адыас чугас кус-хаас тойугун курдук ньамалаһан иһиллибит. Хочулуок тыаһа тангынаабыт, кыайан-хотон үөрбүт дьон күлсүүтэ-үөрсүүтэ сүрдэммит. Аһаан эрэллэр диэн сэрийэн, оробуттан оронон тахсан, төттөрү сыыллыбыт. Сүрдээх киэн, нэлэмэн сыһыныууныбыһапластунскайды сыыллан, сыра бөбөнөн туораан, дьонугар чугаһыр. Аны утары ытыалы тоһуйаллар. "Сибэйии! Сибэйии!" - диэн хаһытаан, нэһиһлэ тохтоппутум диэхтиірэ. Тиийбитэ, дьоно бары өллүлэр диэн, "помяни" ғына олороллоро үһү. Мөһөөчүктээх малын сыһын үллэстэ охсон кэбиспиттэр. Онтуката да табаах, бөппүрөөскэ эринэр кумаабы эбит. Эдэр хамандыыр нуучча уолун олус аһыйан кэпсэтэллэр этэ диірэ.

Сэриигэ өлүү-сүтүү элбээ. Абабыт ордук эдэр хамандыырдары аһыйара. Киһилэри эмиз эдрэкээн уопаттар солбуйан иһэллэрэ үһү. Өстөөх буулдыата биһиги абабытын тумнан ааспатаба. Оскуолка хатаныытын аахпатахха, барыта сэттэ төгүл бааһыран, тыыннаах эргиллэн кэлбитэ. Атабар, илиитигэр, бүлгүнүгэр, кэннигэр, төбөтүгэр бааһыран, госпиталга хасты да ый эмтэнэн тахсыталаабыта. Биірде хаарга умса сытан курдары ыттарбыт этэ. Буулдыа хоннобун аннынан киірэн баран, көхсүн харабынан тахсыбыт. Хата, тысын уорганын — тынатын, сиірэ таарыйан ааспыт. Нууччалар: "В рубашке родился", - дэһэн үөрэллэр эбит. Нуучча кыргыттара, кутталларыттан ытаһа-ытаһа, бааспытын бэрэбээскилиир этилэр диэн сонньуйара. Ол курдук, эмтэнэн үтүөрэ-үтүөрэ, сэриигэ киірэн иһэрэ.

Өстөөх чугуйан эрэрэ биллибитин кэннэ, абабыт полкатын Выборг куоракка ыыппыттара. Онон эмиз кытаанах хапсыһылар буолбуттара. Онтон Прибалтикаба тиийбиттэр. Эстонияны, Латвияны, Литваны өстөөхтөртөн бөһөлүүр сэриигэ кыттыбыта. Эстонияба Тарту куорат аннынан өстөөх бөбөргөтүнүүтүн тобо түһүүгэ хорсунун көрдөрбүтүн иһин, "За отвагу" мэтээлинэн нағараадаламмыта. Прибалтикаба биірде дьоно ньизмэс легковой массыынаын гранатанан бырағаттаан тохтоппуттар. Саба сырсан киірбиттэр да, биір киһини оруу тардан таһаарбыттара —

генерал буолан биэрбит. Саба түһэн ньэnnыйэн эрдэхтиринэ, ньизмэс таанкалара сүүрдэн киірбиттэр. Биһизиннэрэ, генералларын тизммитинэн, атахха биллэрбиттэр.

Биірде сэриилээх киһини көрөн баран: "Абаа, ити сэриигэ ытыалы-ытыалы өстөөххө утары сүүрэллэр дии. Онон өлөн хаалыам диэн куттанааччыгын дуу?" - диэн ыйыппытым. Онуоха кини: "Ону саныыр кэлиэ дуо? Сирэийн дьон курдук буолан баран сүүрэн иһэин. Тыа быһыһынан бардахха, буулдыа түһэн мас хатырыктыын тырыһка курдук ыһыллара", - диэбитэ. Бастаан утаа сэнэрээт тыаһа-ууһа суох олох киһини көрбүтүнэн иһэр курдук буолара үһү. Онтуката олох атын сиргэ тиийэн түһэр эбит. Ону кэлин уолутуран, билэн баран, аахайбат буолбут. «Сорох саллааттар сэриигэ харахтарын уота умуллан, имнэрэ көбөрөн киірэллэрэ. Оинуктар, кырдык, тыыннаах эргиллибэт этилэр. Бастакы буулдыа аһылыга буолаллара. Бэйэм чааһым, өлүөм-тиллиэм диэн толкуйдуу сатаабат этим", - диэн ахтыбыта баар.

Хамандыыра абабытын кыраттан ымыттыбат сахалыы дьэбир майгытын, кыанарын, сылбырбатын, сөптөөх быһаарыныны түргэнник ылына охсорун иһин хайгыра, атыттарга холобур туруорара үһү. Куруутун: "Еремеев үөрээ суобун кыһылаах, үчүгэй хамандыыр буолуон этэ", - диір эбит.

"Иккилии хонук өндөйбөккө, уулаах окуопаба сытарбыт, синиэлбит тэллээ муустаах ууга хам тонон хаалбыт буолара", - диэн кэпсиірэ. Сэрии быһыыгар түгэн көһүннэбинэ, баанньыктаталлар, ыраас тангаһы тангынараллар уонна соробор арыгы иһэрдэллэр үһү. Ону киһи санаабытын чэлчэтэ сатыыллара эбитэ буолуо диэн быһаарааччы.

Абабыт кыайы өрөгөйүн Балтикаба көрсүбүтэ. Сэриигэ сылдыбытын туһунан саамай чаҕылхай, умнуллубат өйдөбүтэ — 1945с. от ыйын 8 күнүгэр буолбут Ленинградтаабы Кыайы параата этэ. Кыайы буолбутун кэнниттэн Выборг куоракка кэлэн тохтообуттар. Кыайы параатыгар хоруопканан хаамыыга кыттар дьону сүүмэрдээһин, бэлэмнээһин сағаламмыт. Ленинград таһыгар Токсово бөһүөлэккэ балаакканан түһэ сытан бэлэмнэммиттэр. Тотохана аһаппыттар, сынһаппыттар. "Кыайылаах, аармыйа сирэйэ көстүөхтээх, өрөйүн-өрөйүн", - диһллэр эбит. Салпыкларыын тилээ туллан, сиргэ хаалыар диэри күүскэ тингилэхтээн хаамаллара үһү. Уон эрээтинэн хаамарга бэлэмнэммиттэр. Дьиннээх хаамыларыгар алта эрээт буолбут. «Ленинградка хаамыбыт былааннаммыт курдук табыллыбатаба. Киһи биір тэнник хаамыах курдук буолбатах этэ. Иккй өттүбүтүттэн олохтоохтор ытаһа-ытаһа саба сырсан киірбиттэрэ. Саллааттары анаар кырыытыттан кууһуу, сыллааһын-уурааһын, илии тутуһуу. "Норуот эһиннээ диэбиппит, дьон тыыннаах эбиттэр, дьиз-уот, хаһаайыстыба баар, хаһаайынны хаалын", - диэхчилэр элбэхтэр этэ. Уонна биһиэхэ ким туох кыахтаабынан тараах, быысапкалаах былаат, табах хаата, буханка бэлэх туттарбыттара. Мизэх биір билээгэлээх арыгыны хоонньубар уклуттара. Ону көрөн, дөбөттөрүм: "Саамай үчүгэй бэлэх

— Еремеев бэлээ!" - дии-дии күлсүбүттэрэ. «Ону табаарыспыныын бөүмнээн испиппит», - диэн ахтара.

Абабыт 1945 с. ахсыннытыгар демобилизацияланан кэлбитэ. Ахсынны 31 күнүгэр Майга кэлэн военкомака учуокка турбуга. Тохсунньу 6 күнүгэр ахтар-саныы Абабатыгар үктэммитэ. Абабыт колхуос бары үлэтигэр күүһү харыстаммакка, дьаныардаахты ылсан үлэлээбитэ. Хонуу биригадьиірэ этэ. Сатабыллаах дьаһаллаах буолан, 1947 с. "Комбайн" колхуоска бэрэссэдээтэлинэн анаммыта. Онон улахан быстары тахсыбытыгар, өрүһүээри, дьонно биір дьүүкэрбит бизни өлөрөн сизлпит, бурдук атаһын түкэлпит. Ол буруйугар сууттанан, күлүүс хаайытыгар ууруллан баран, адвокат сатабыллынан быһааммыта. Сайыныгар от-бурдук өлгөмнүү үүнэн, 1947 с. алтынны 17 күнүттэн Аба дойду сэриитин инбэлиит буойуттарыгар аналлаах пуонданы тэрийбиттэрэ. Онон 500 кг. бурдук, 10 кг. арыы, 25 кг. эт уонна 50 л. үү бэриллибит. Оччолорго бу —улахан көмө этэ. Сотору буолаат, кэргэн Алаалпыйа оҕолонобун диэн өлөр. Иккй оҕолоох оғдообо хаалан баран, кэлин биһиги ийэбитин, суруйааччы С.С. Яковлев-Эридик Эристиин төрөппүт кыһыһ Валентина Семеновна Яковлеваны кэргэн ылар. Аны улаалпыт уола Миитэрэй кэргэнинин утуу-субуу олохтон күрэммиттэрэ. Эр сүрэхтээх абабыт барахсан олох араас охсуутун уйан, олоххо дьулуһуга күүстээх этэ. "Кыһыл сэриити" колхуоска старшай сылгыһыт, пиэрмэ старшайа, хонуу биригадьиірэ, звеновод быһыытынан үлэлээбитэ. Дьоммут сааһырыыларын сағана, ийэбит дойдутугар Чурапчыга кэлэн олохсуйбулпуг. Ийэлээх абабыт бэйэлэрин сэттэ оҕолорун таһынан тулаайах хаалбыт сиэннэрин улаатыннарбыттара, уоплаах кыас оҕону иитэн, атахтарыгар туруорбуттара. Ийэбит ыарытылар буолан, абабыт дьиз-уот дьаһалын, олох түбүгүн барытын бэйэтин санныгар сүктүтэ. Ийэбитин оҕо курдук бөүбэйдээн көрбүтэ харайбыта. Ону абабыт эйэлээ кэмнэ онорбут хорсун быһыытынан абабыт.

Абабыт Иван Константинович Еремеев коммунистической үлэ удаарыныыга, Амма улуунун Бочуоттаах стахановеһа этэ. "Бочуоттаах холкуһунньук", "Абаба нэһилигин Бочуоттаах олохтооҕо" ааты ылбыта. Колхознай тутуу бэтэрээнэ буолбуга. Кини кытаанах санаатынан, айылбаттан бэриллибит күүһүнэн-кыабынан уонна биһиги төрүүр быабыт тардан, сэрииттэн тыыннаах эргиллэн кэлбитэ. Отут сиэннээн, сүүрбэ иккй хос сиэннээн, хос-хос сиэннэрин көрөн, 94 сааһыгар диэри олорбуга. Саха саллаат абабыт барахсан хорсун олобун кэриэстээн, төрөппүттэрбит амарах алыстарын кынат оностон, биһиги күн бүгүн үлэлибит-хамсыбыт, айабыт-тутабыт, үтүөбэ дьулуһабыт.

Сардана Ивановна ЕРЕМЕЕВА, кыһа, СӨ үөрэҕириитин туйгуна, РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ.



ПЛАНОВАЯ ГОСПИТАЛИЗАЦИЯ



В ПЕРИОД ЭПИДЕМИИ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ
В РАМКАХ ОМС

ПОРЯДОК ПЛАНОВОЙ ГОСПИТАЛИЗАЦИИ

в медицинские организации, оказывающие специализированную, в т.ч. высокотехнологичную помощь, в условиях сохранения рисков распространения новой коронавирусной инфекции COVID-19, осуществляется по следующим алгоритмам:



Догоспитальный этап

Проведение не ранее чем за 7 дней до поступления лабораторного исследования биоматериала пациента (мазок из носа- и ротоглотки) на наличие COVID-19 (методом амплификации нуклеиновых кислот - ПЦР).



Во время госпитализации

- Прием-осмотр врачом-терапевтом (для детей - врачом-педиатром)
- Бесконтактная термометрия (измерение температуры тела)
- Пульсоксиметрия (замер насыщения крови кислородом)



При наличии противопоказаний:

- Рентгенография или компьютерная томография легких
- Лабораторное исследование биоматериала пациента (мазок из носа- и ротоглотки) на наличие COVID-19 (допускается применение экспресс-тестов)



Проведение лабораторного исследования на наличие COVID-19 выполняется за счет средств ОМС!

ГОСПИТАЛИЗАЦИЯ ПРИ COVID-19



Госпитализация пациентов осуществляется:

- при температуре 38,5°C в течение 3 дней;
- при насыщении крови кислородом < 95%;
- при признаках пневмонии с распространенностью изменений в обоих легких более 25% (при наличии результатов КТ).



Также госпитализации подлежат пациенты:

- старше 65 лет;
- имеющие хронические тяжелые заболевания (артериальная гипертензия, хроническая сердечная недостаточность, онкологические заболевания, сахарный диабет, иммунодефицитные состояния и пр.);
- пациенты, проживающие в общежитии, многонаселенной квартире, с лицами старше 65 лет или входящими в группу риска.



Дети до 18 лет госпитализируются при:

- T > 39,0°C в день обращения или T > 38°C в течение 5 дней и больше;
- при насыщении крови кислородом < 95%;
- дыхательной недостаточности, тахикардии, одышке, эпизодах апноэ и пр.;
- наличии тяжелых фоновых заболеваний (иммунодефицитное состояние, онкологические заболевания, болезни с нарушениями системы свертывания крови, пороки и заболевания сердца, легких, сахарный диабет, ожирение и пр.);
- невозможности изоляции при проживании с лицами, относящимися к группе риска отсутствия условий для лечения на дому или гарантий выполнения рекомендаций.

Түөкүннэртэн сэрэнин!

Билинни олох сиэринэн түөкүннэр, дьону албынныыр сыалтан, араас сана ньымалары тобулаллар. Ол курдук, аан дойду үрдүнэн тарбаммыт "COVID-19" дьан тиэмэтин киэнник туттар буоллулар. Онуоха түөкүннэр тустаах киһиэхэ эрийэн араас өнөнү онороппорун туһунан кэпсиктэрин сөп. Холбоор, кирэдьиити төлөөһүн болдьобун көһөрөн биэрип пособиелары, компенсациялары оноруу, авиабиллэри төннөрүү, волонтерство туһунан, уонна да атыт тустаах киһи кыһалбатыгар сөп түбэһиннэрэн, киһиэхэ ылыннарарыпаахтык кэпсиктэрин сөп.

Манньык түгэннэ түбэспит буоллаххытына, тус банковскай каартабыт дааннайын, паролун хаһан да этимэн. Эбэтэр СМС нөүө төлөбүрү оноруу туһунан ийитиннэри кэллэбинэ, онно эпписти ытытман.

Р.Е.АДАМОВ,

РФ ИДМ Чурапчы улууһугар отделын участковой боломуочунайа, полиция капитана.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!



Тапталлаах кэрэммин, күн күбэй ийэбитин, эйэбэс эбэбитин, үлэ бэтэрээни, Чурапчы нэһилиэгин олохтообун **Клара Дмитриевна КОРКИНАНЫ** төрөөбүт күнүгүн, үбүтүбүгүн ийиттик-истиинник эбэрдэлиибит!

Эн истин сыһыанын, сэмэй майгың, амарах дууһаң, дьонго эйэбэс сыһыаның биһиэхэ барыбытыгар холобур буолар. Биһиги туспутугар ахсаабат кыһамныын, үтүө санааң иһин махталбытын тиздэббит.

Таптыыр киһибиһигэр доруобуйаны, биһиги тапталбытыгар уйдаран, дьон-сэргэ махталынан ууттанан, өссө да уһуннук, дьоллоохтук олор дииһи алгысытытын аныгыбыт.

Эбэрдэни кытта кэргэнин, оҕолорун, кийиитин, күтүөттэрин, сиэннэрин.

— КӨР-СЭРГЭЭ —

НВК **САХА**

«Саха» НКХ ханаалын
от ыйын 6-12 күнүнээҕи бырагыраамата

НВК **САХА**

От ыйын 6 күнэ Бэнидиэнньик 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 07:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 08:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 09:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 09:30 - Кап, оҕор, сэхэргэһик 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - ВЕЧЕРНИЙ ЭФИР 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ВКУСНО-75 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 13:00 - Аал-луук мас. 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - КЭРЭ КИСТЭЛЭН'Э 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 16:15 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - ФОНД ПАМЯТИ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - ВЕЧЕРНИЙ ЭФИР 20:15 - Дойдум дьыно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ОБУРУОЧУТ 12+	22:30 - Новости 12+ 23:00 - ФЕРМА КЫРГЫТТАРА 12+ От ыйын 7 күнэ оптубрунньук 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 07:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 08:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 09:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 09:30 - Чэпиз-чэбдик буолуобун 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - ВЕЧЕРНИЙ ЭФИР 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ВКУСНО-75 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 13:00 - Аал-луук мас. 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 16:15 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - ФОНД ПАМЯТИ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САРДААНА 12+ 20:00 - Дьобур 6+ 20:15 - Дойдум дьыно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ»	информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 23:00 - ФЕРМА КЫРГЫТТАРА 12+ От ыйын 8 күнэ сэргэ 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 07:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 08:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 09:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 09:30 - Кап, оҕор, сэхэргэһик 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - САРДААНА 12+ 11:45 - Дьобур 6+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ВКУСНО-75 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 13:00 - Аал-луук мас. 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - КЭРЭ КИСТЭЛЭН'Э 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 16:15 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - ФОНД ПАМЯТИ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+	18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - ВЕЧЕРНИЙ ЭФИР 20:15 - Дойдум дьыно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 22:30 - Новости 12+ 23:00 - ФЕРМА КЫРГЫТТАРА 12+ От ыйын 9 күнэ чэпиз 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 07:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 08:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 09:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 09:30 - Чэпиз-чэбдик буолуобун 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - ВЕЧЕРНИЙ ЭФИР 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ВКУСНО-75 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 13:00 - Аал-луук мас. 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 16:15 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - ФОНД ПАМЯТИ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+	18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Хранители времени 12+ 19:45 - Охота и рыбалка 20:15 - Дойдум дьыно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 22:30 - Новости 12+ 23:00 - ФЕРМА КЫРГЫТТАРА 12+ От ыйын 10 күнэ бэтиинсэ 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 07:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 08:00 - САҢА КҮН- НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 09:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 09:30 - Кап, оҕор, сэхэргэһик 12+ 10:30 - Мультфильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - Хранители времени 12+ 11:30 - Охота и рыбалка 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ВКУСНО-75 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 13:00 - Аал-луук мас. 12+ 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - КЭРЭ КИСТЭЛЭН'Э 12+	15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 16:15 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - ФОНД ПАМЯТИ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - ВЕЧЕРНИЙ ЭФИР 20:15 - Дойдум дьыно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ОБУРУОЧУТ 12+ 22:30 - Новости 12+ 23:00 - ФЕРМА КЫРГЫТТАРА 12+ От ыйын 11 күнэ субуота 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 07:00 - Саха итэ5элэ 12+ 07:30 - Гезан 12+ 08:00 - Кап, оҕор, сэхэргэһик 12+ 09:00 - Дойдум дьыно 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - ЭН-СУЛУСКУН 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Ис сурахтан 12+ 13:00 - Новости 12+ 13:45 - Я - МОЛОДОЙ 12+ 14:30 - Хранители времени 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - Тыһынаах доруоон 17:30 - Саха итэ5элэ 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Клевая рыбака 12+ 19:45 - Охота и рыбалка 12+ 20:15 - ТВ СПОРТ 12+ 22:15 - Кансиэр 6+	ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - Тыһынаах доруоон 17:30 - Простые истины 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Клевая рыбака 19:45 - Охота и рыбалка 20:15 - ТВ СПОРТ 12+ 22:15 - Кансиэр 6+ От ыйын 12 күнэ баскыһыанньа 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 07:00 - Простые истины 07:30 - Гезан 12+ 08:00 - Чэпиз буол 12+ 09:00 - Дойдум дьыно 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - УНКУУПЭЭ 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - Ис сурахтан 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Я - МОЛОДОЙ 12+ 14:30 - Хранители времени 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - Тыһынаах доруоон 17:30 - Саха итэ5элэ 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Клевая рыбака 12+ 19:45 - Охота и рыбалка 12+ 20:15 - ТВ СПОРТ 12+ 22:15 - Кансиэр 6+
--	---	--	---	--	--	---

Муниципальное образование «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия)

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 136

с.Чурапча от 30 июня 2020 г

О преysкуранте цен (тарифы) на заготовку и вывозку дров-швырка

На основании закона Республики Саха (Якутия) от 15.06.2005 года 246-3 № 499-III «О наделении органов местного самоуправления муниципальных районов и городских округов Республики Саха (Якутия) отдельными государственными полномочиями по государственному регулированию цен (тарифов)», постановляю:

1. Утвердить на территории муниципального образования Чурапчинский улус (район) Республики Саха (Якутия) преysкурант цен (тарифов) на заготовку и вывозку дров-швырка для населения, согласно приложению № 1.

2. Утвердить на территории муниципального образования Чурапчинский улус (район) Республики Саха (Якутия) нормативы вывозки древесины в плотных кубических метрах, согласно приложению № 2.

3. Преysкурант цен (тарифы), установленные в приложении № 1 настоящего постановления, действует со дня опубликования и по 30 июня 2021 года.

4. Опубликовать настоящее постановление в АУ РИО «Сана олох» и разместить на официальном сайте муниципального образования «Чурапчинский улус (район)».

5. Считать утратившим силу постановление МО «Чурапчинский улус (район) РС(Я) № 201 от 25.06.2019 года.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на заместителя главы по экономике и инновациям МО «Чурапчинский улус (район)» РС(Я) Егорова А.Г.

Глава МО А.Т. Ноговицын.

Приложение № 1 к Постановлению МО «Чурапчинский улус (район)» от 30 июня 2020 г. № 136 «О преysкуранте цен (тарифы) на заготовку и вывозку 1 м³ дров швырка для населения (для хозяйствующих субъектов с общим режимом и с упрощенной формой налогообложения)» (в рублях копейках)

С общим режимом налогообложения							С упрощенной формой налогообложения			
Расстояние	Ед.изм.	Заготовка	Погрузочно-разгрузочные работы	Вывозка ЛТЗ, МТЗ	Заготовка с вывозкой	Заготовка с вывозкой (С НДС) ЛТЗ, МТЗ	Заготовка	Погрузочно-разгрузочные работы	Вывозка ЛТЗ, МТЗ	Заготовка с вывозкой ЛТЗ, МТЗ
До 60 км	руб/м³	683,0	167,0	536,0	1386,0	1386,0	673,0	152,0	471,0	1296,0
От 60 км	руб/м³	683,0	167,0	942,0	1792,0	1792,0	673,0	152,0	831,0	1656,0

Приложение № 2 к Постановлению МО «Чурапчинский улус (район)» РС(Я) от 30 июня 2020 г. № 136 Норматив вывозки древесины в плотных куб.м.

Вид изм.	Автотранспорт			Трактор		
	Урал 377	Урал 375	КАМАЗ	ЗИЛ 311	ГАЗ 51	МТЗ 80
Вывозка дров	377	375	375	157	52	82
Прицепы						
Усредненный тип дорог	пл.м³	8	6	4,5	4,5	5,5
Хлыстовая вывозка						
Усредненный тип дорог	пл.м³	12	10	x	8	10

БИЗНЕСИИ/ОБЪЯВЛЕНИЕ

Срочный ремонт швейных машин всех видов: ручных, электрических.

Тел.: 89248766915, 89644189589.

— КЭРИЭСТЭБИЛ —

Мин кэргэмминэн Кирилл Кирилловичын 1984 с. ыал буолбуппут. Икки оҕону төрөтөн, үөрөттөрөн, ыал сизинэн бырааччы олорон кэлбиппит.

Кэргэним кыыс сиэннэнэн, эһэ дэтэр дьолун билбитэ. Аҕабыт ылыырын себулүүрү, үчүгэйдик ылыыр да этэ. Кулупка кэнсирдэрэ көрдөхтөрүнэ быһа тыммата. Киһи быһытынан сыйыары сымнабас, күннү көбүстээх, судургу майгылаах этэ. Уһун күнү маҕды, сытан ыһаака, өрүү ону-маны оноро, түбүгүрү сыһааччы. Оҕо сааһыгар татым олобу билбит буолан наһаа харыстаныан этэ. Эргэни-урбаны быраабаары тыһааха, хааллартаран, хайаан да иккис тыһааан туһаба таһаарара. Тизикиниэбэ олус састаас этэ. Эдэригэр харчытын мунууан 1980 сыллааха "Восход" матасчыкыл ылыммыта, ону олобун тигэх күнүмүгэр диэри сүүрүтүтэ.

Праваба үөрэнэн, туттаран, эртэ маастарынан атыласпыппыт. Онно кыһын, уолун оҕуһаба үөрэнэр кэмнэригэр ыгарга үөрөттүтэ. Кэнниги сиэнин үөрөтөн испитэ.

Ылыбытын барытын сатыра. Чаһы да

Быдан дьылларга быраһаай...



өрөмүөнүүрү, этэрбэс да улларара, кырааан уһанара, дуобаттыра. Айылбаа сыһаарын наһаа себулүүрү. Оҕолоро кыра эрдэхтэринэ, айылбаа батыһыннара сыһаара, онтон кэлин сиэнин илдьэ сыһааччы. Сир астыыллара, оттууллара. Эбии тыһаары сүһүү итэрбит. Ол эрэри ыарытылар буолан, хаһан да элбэх сүһүүнү тутпат этибит.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыһааһа буолуоҕа. Олоххо дуулуур, дьобура, сатабыла сырдык өйдөбүл буолан куруутун өйдүү-саныы сыһаахпыт.

Төрөөбүт Мындабайын буора эйиэхэ сылаас суорбаан, сымнабас таппах буоллун, уһун уугар сымнабастык утуй, быдан дьылларга быраһаай, күндү кэргэним, тапталлаах аҕабыт, эһэбит Кирилл Кириллович...

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэнэ.

Күндү тапталлаах, мааны уолбут, бырааппыт, убайбыт, сиэммит, Мугудай нэһилиэгин олохтооҕо

МОХНАЧЕВСКАЯ Иван Васильевич соһумардык олохтон туораабытын аймак билэ дьонугар диригин курутууан туран иһитиннэрбит.

Төрөппүттэрэ, биһигэ төрөөбүттэрэ, аймактара.

Кулурбаннарын тирдэллэр:

- Мугудай нэһилиэгин бастын ыччата, маска, тииригэ талааннаах удьуор уус Мохначевский Иван Васильевич эдэр сааһыгар соһучу олохтон туораабытынан, төрөппүттэригэр Анна Гаврильевна, Василий Андреевичка, биһигэ төрөөбүттэригэр, бары аймактарыгар Мугудай нэһилиэгин дьаһалтата, дьокутааттарын сэбиэтэ, балыһа кэлэктибэ, бэтэрээннэр түмсүүлэрэ.

- Тапталлаах оҕото, талааннаах уус Мохначевский Иван Васильевич соһучу олохтон туораабытынан, Мугудайдаабы «Чураанчык» улууаан бэтэрээннэр Анна Гаврильевна Мохначевская, төрөппүттэригэр, биһигэ төрөөбүттэригэр, чугас дьонугар Мугудайдаабы «Чураанчык» улууаан кэлэктибэ, бэтэрээннэрэ.

- Талааннаах уус, маастар, Мугудай нэһилиэгин олохтооҕо Мохначевский Иван Васильевич эдэр сааһыгар эмискэ ыарахан ырылтан олохтон туораабытынан, төрөппүттэригэр Анна Гаврильевна, Василий Андреевичка, биһигэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар Рожиннар, Красильниковтар, Егоровтар.

Тапталлаах ытыктыыр кэргэним, аҕабыт, Сылан нэһилиэгин олохтооҕо

ЗАХАРОВ Иван Александрович ыарахан ыалдьан бу дьыл бэс ыйын 28 күнүгэр олохтон туораабытын чугас дьонугар, табаарыстарыгар диригин курутууан туран иһитиннэрбит.

Кэргэнэ, уопаттара, кыһа.

Кулурбаннарын тирдэллэр:

- Ытыктыыр күтөттэрэ, Сылан нэһилиэгин ОДьОХ үлэтигэ Захаров Иван Александрович ыарахан ыалдьан олохтон туораабытынан, кыыстарыгар, балтыларыгар Сардана Григорьевна, сиэннэригэр, биһигэ төрөөбүттэригэр эһэлэр Григорий Иванович, Монастыревтар дьэ кэргэттэрэ.

- Күндү күтөтэ, тапталлаах кэргэнэ, амарах аҕалара, ОДьОХ үлэтигэ, Чурапчы улуууун Сылан нэһилиэгин олохтооҕо Захаров Иван Александрович уһун, ыарахан ырылтан олохтон туораабытынан, ытыктыыр убайдарыгар, үлэ тыһы бэтэрээннэр Григорий Иванович Монастыревка, балтыларыгар, эдьийдэригэр, уһууан итэ-ччитигэр Сардана Григорьевна Захарова, сиэннэригэр, оҕолоругар Дьокуускайтан А.И. Монастырева, О.М. Монастырева, Ж.А. А.В. Монастыревтар, В.Д. Абрамова, Муома Хонууттан С.Д. Софронова, И.Д. Спелков, кинилэр дьэ кэргэттэрэ.

- Сылан нэһилиэгин олохтооҕо, күтөттэрэ Захаров Иван Александрович эдэр сааһыгар уһун, ыарахан ырылтан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Сардана Григорьевна, оҕолоругар, чугас дьонугар Чурапчинтан, Дьокуускай куораттан, Сылантан бары «Тойтоон» аймак.

Тапталлаах кэргэнэ, убайа

ПОТАПОВ Филипп Степанович

уһун, ыарахан ырылтан олохтон туораабытынан, Чурапчыдаабы доруобуйа харыстыбын бэтэрээннэр Мария Петровна Потапова, убаастыыр кэлиэгэбитигэр, Чурапчыдаабы киин балыһа рентген-лаборант үлэтигэр Григорий Степанович Потаповка диригин кулурбаннарын тирдэллэр.

Чурапчыдаабы киин балыһа кэлэктибэ, бэтэрээннэрин сэбиэтэ, профсоюзта.

Тапталлаах оҕом, кэргэним, аҕабыт, бырааппыт

ГУЛЯЕВ Валерий Валерьевич

бу дьыл от ыйын 1 күнүгэр ыарахан ыалдьан, эмискэ олохтон туораабытын аймактарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар диригин курутууан туран иһитиннэрбит.

Ийэтэ, кэргэнэ, оҕолоро, убайдара, санаастара. - Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо Гуляев Валерий Валерьевич ыарахан ырылтан олохтон туораабытынан, дьэ кэргэнигэр, убайдарыгар, биһигэ үлэтигэр кэлиэгэбитигэр Василий Валерьевич Гуляевка «Дорожник», «Профстрой» ХЭТ.

- Күндүтүк саныыр оҕо санаастарын дьоборо, биһигэ үөрэммит табаарыстара Гуляев Валерий Валерьевич эмискэ ыалдьан олохтон туораабытынан, ийэтигэр Наталья Трофимовна, убайдарыгар, кэргэнигэр Аняба, оҕолоругар, бары чугас дьонугар биһигэ үөрэммит дьоботторо.

- Күндүтүк саныыр күтөттэрэ Гуляев Валерий Валерьевич соһумардык олохтон туораабытынан, кыһыгар, балтыларыгар, эдьийдэригэр Анна Семеновна Гуляева дьэ кэргэнэ, эдьийиэ, бырааттара, күтөтэ, кийиитэ, аймактара.

- Күндүтүк саныыр ыкса ыаллара, харахтарын ортотугар улааппыт Валерка - Гуляев Валерий Валерьевич ыарахан ырылтан олохтон туораабытынан, ийэтигэр Наталья Трофимовна, кэргэнигэр Анна Семеновна, убайдарыгар Василийга, Евгенийга, бары чугас дьонугар Анна Семеновна, Дария Петровна, Анна Петровна Куличкиннар дьэ кэргэттэрэ.

- Кыра тапталлаах уола, аҕалара, бырааттара Гуляев Валерий Валерьевич ыарахан ырылтан олохтон туораабытынан, ийэтигэр Наталья Трофимовна Гуляева, кэргэнигэр Аннаба, оҕолоругар, убайдарыгар Васяба, Женяба уонна кинилэр дьэ кэргэттэригэр, аймактарыгар Р.И. Попова, З.М. Неустроева, А.Г. Парфенова, С.П. Матвеева, А.Е. Ардунова.

- Тапталлаах уола, бырааттара, аҕалара Гуляев Валерий Валерьевич ыарахан ыалдьан эмискэ олохтон туораабытынан, ыкса ыаллыы оҕолорбут, чугастык саныыр дьуөгэлэригэр, ийэтигэр Наталья Трофимовна Гуляева, киин оҕолоругар, табаарыстарыгар Василийга, Евгенийга уонна кинилэр дьэ кэргэттэригэр, кэргэнигэр Аннаба, оҕолоругар С.П. Матвеева, К.М. Матвеев, М.М. Матвеева дьэ кэргэттэрэ.

- Тапталлаах уола Гуляев Валерий Валерьевич ыарахан ыалдьан соһумардык олохтон туораабытынан, өр сылларга биһигэ оҕолорбут ыкса ыалларыгар, ийэтигэр Наталья Трофимовна «Бастагы кыбартаан» түөлбэ олохтоохторо.



Ген. диригэр - Н.М. СТРУЧКОВА,
Кылаабынай эрдэктэр - Л.В. ГОРОХОВА,
Эппиттиир сакраттар, орук отдела -
А.Н. ЗАХАРОВА,
Кэрэспэдиэн - С.А. ЖЕНДРИНСКИЙ
Таһааччы - Л.К. ПОПОВА,
Бэчээттигэр - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийон таһаараччылар: СӨ Бырабытылыстыба,
Саха Арассыууппутун «Сана олох» Сударыстыбаны
автономнай тэрийолон «Сана олох» хэһэст
эрдэктэйтэ.
677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 кэб.
тэл.факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sanaloh@mail.ru
Российский Федерация Россиядаар СӨ салалтатыгар
2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыл нумеро
- ПИ №ТУ-14-00559.

Эрдэктэитэ ыдырыһа:
678670, Чурапчы сал.,
Кэп. Маркс уул. 28 "а".
Тел.факс: эрдэктэр
- 41-332, отделе - 41-385, 41-
358 E-mail: sanaloh@mail.ru,
сайт: sanaloh.ru, Instagram: @
sanaloh

Бэчээт сактас: №47 (11702)

Күүсүбэ: 2 бун. лист

Ахсаана 1850. Халыат сыаната: 15

Директор, эрдэктэр, сактас редактор
Матвеева Л.В. Кэп. Маркс уул. 28 "а".
Тел.факс: 41-332, отделе - 41-385, 41-
358 E-mail: sanaloh@mail.ru,
сайт: sanaloh.ru, Instagram: @
sanaloh